

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 14 november 2023
(OR. en)

15417/23

COPS 547
POLMIL 303
EUMC 477
TRANS 505
UD 259

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	14 november 2023
aan:	mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	JOIN(2023) 37 final
Betreft:	GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 van november 2022 tot en met oktober 2023

Hierbij gaat voor de delegaties document JOIN(2023) 37 final.

Bijlage: JOIN(2023) 37 final

EUROPESE
COMMISSIE

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 13.11.2023
JOIN(2023) 37 final

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 van november 2022 tot
en met oktober 2023**

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 van november 2022 tot en met oktober 2023

I — INLEIDING

1. In het strategisch kompas voor veiligheid en defensie¹ van maart 2022 werd bevestigd dat een aanzienlijke verbetering van de militaire mobiliteit van vitaal belang is voor de Europese veiligheid en defensie, met name in de context van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne. Militaire mobiliteit stelt de strijdkrachten van de EU-lidstaten in staat om snel en op de vereiste schaal te reageren op crises die uitbreken aan de buitengrenzen van de EU en daarbuiten, onder andere door militair materieel zo snel en soepel mogelijk te verplaatsen. In overeenstemming met het strategisch kompas biedt het EU-actieplan voor militaire mobiliteit 2.0² een uitgebreid kader om een goed verbonden netwerk voor militaire mobiliteit te ontwikkelen, met kortere reactietijden en bekwame, veilige, duurzame en veerkrachtige vervoersinfrastructuur en -capaciteiten.
2. In dit eerste voortgangsverslag over het EU-actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 komen de lopende werkzaamheden aan bod waarmee de verschillende instellingen, organen en agentschappen van de Unie de vastgestelde acties op de belangrijkste prioriteitsgebieden van het actieplan uitvoeren. Tevens wordt in het verslag, waar nodig, de vooruitgang besproken die op de verschillende gebieden is geboekt sinds het laatste voortgangsverslag van het actieplan voor militaire mobiliteit van 2018, dat in september 2021 werd gepresenteerd³.
3. Het actieplan voorziet in een strategische aanpak die erop gericht is een breed scala aan belanghebbenden, ook in de lidstaten, op doeltreffende wijze bij het proces te betrekken. Het vergemakkelijkt zo de samenhang en verbanden tussen de activiteiten van de lidstaten — onder meer via de verschillende relevante PESCO-projecten, met name op het gebied van militaire mobiliteit en logistieke knooppunten⁴ — en de werkerterreinen op EU-niveau wat alle onderwerpen betreft. Zoals voorzien in het actieplan, werd het eerste “jaarlijkse evenement” over militaire mobiliteit in juni 2023 gehouden onder auspiciën van het Zweedse voorzitterschap van de Raad, met deskundigen van EU-instellingen, relevante PESCO-projecten en partners zoals de NAVO.

II — MULTIMODALE CORRIDORS EN LOGISTIEKE KNOOPPUNTEN

A. Financiering voor infrastructuur voor tweeeërlei gebruik

4. Het meerjarig financieel kader 2021-2027 bevat een budget van 1,69 miljard EUR voor de medefinanciering van vervoersinfrastructuur voor tweeeërlei gebruik via de Connecting Europe Facility. In september 2021 heeft de Commissie de eerste oproep voor projectvoorstellen gepubliceerd. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de Commissie jaarlijkse oproepen tot het indienen van projectvoorstellen zou publiceren met een indicatieve begroting van 330 miljoen EUR⁵.
5. Na de niet-uitgelokte agressie van Rusland tegen Oekraïne heeft de Commissie haar steun voor vervoersinfrastructuur voor tweeeërlei gebruik voor militaire mobiliteit aanzienlijk versterkt door de evaluatie van de voorstellen te versnellen en de beschikbare begroting naar voren te halen.

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/nl/pdf>

² [Actieplan voor militaire mobiliteit 2.0.pdf \(europa.eu\)](#).

³ Gezamenlijk verslag aan het Europees Parlement en de Raad over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit van oktober 2020 tot september 2021 (JOIN(2021) 26 final).

⁴ Netwerk van logistieke centra in Europa en ondersteuning van operaties.

6. In mei 2022 heeft de Commissie aan 22 projecten voor in totaal 339 miljoen EUR aan medefinanciering door de EU toegekend in 15 lidstaten voor alle vervoerswijzen⁶.
7. De Commissie is doorgeshaan met een tweede oproep tot het indienen van voorstellen en heeft deze in mei 2022 gepubliceerd, opnieuw met een indicatieve begroting van 330 miljoen EUR. De lidstaten hebben met toegenomen belangstelling op de oproep gereageerd: het aangevraagde bedrag voor medefinanciering door de EU bedroeg in totaal 1,39 miljard EUR, vier keer hoger dan de toegewezen begroting. Vanwege de hoge kwaliteit van de projecten en de dringende noodzaak om in te spelen op de nieuwe geopolitieke omstandigheden, heeft de Commissie in november 2022 35 projecten geselecteerd voor in totaal 616 miljoen EUR aan medefinanciering door de EU⁷.
8. Er zijn dus in totaal 57 lopende projecten in 18 lidstaten voor een bedrag van 944 miljoen EUR aan medefinanciering door de EU. 35 % van dat bedrag is bestemd voor de spoorwegen, 28 % voor wegen, 21 % voor luchthavens en 16 % voor maritieme infrastructuurprojecten. De meest voorkomende soorten medegefinancierde projecten zijn verbeteringen van de spoorwegcapaciteit (voornamelijk om het verkeer van treinen van 740 m te garanderen); verbeteringen aan snelwegen (met name viaducten en wegbruggen) en luchthavens; en het vergroten van de multimodale overslagmogelijkheden en het verbeteren van de havencapaciteit en -connectiviteit.
9. Een derde en laatste oproep tot het indienen van voorstellen is in mei 2023 gepubliceerd, met de uiterste termijn voor het indienen van projecten in september 2023, met als doel het resterende budget van ongeveer 790 miljoen EUR te gebruiken. De derde oproep heeft tot de meeste belangstelling van de lidstaten tot nu toe geleid: 22 lidstaten hebben een aanvraag ingediend voor 112 projecten met een totale aangevraagde medefinanciering door de EU van 3,7 miljard EUR, waarmee een overinschrijvingsratio van 4,7 werd bereikt. Verwacht wordt dat de Commissie het gunningsbesluit voor de derde oproep begin 2024 zal publiceren. Met de uitvoering van de derde oproep is het zeer waarschijnlijk dat de totale begroting die in het kader van dit MFK beschikbaar is voor vervoersinfrastructuur voor tweeelei gebruik voor militaire mobiliteit, volledig zal zijn gebruikt.
10. Tot slot hebben de EU-leiders in de Verklaring van de informele Europese Raad van Granada van oktober 2023 hun focus op militaire mobiliteit opnieuw bevestigd⁸.
11. Op 15 juni 2023 heeft de Raad van Bewind van de Europese Investeringsbank het “strategisch Europees veiligheidsinitiatief PLUS” goedgekeurd. Met dit initiatief worden meer middelen beschikbaar gesteld voor veiligheids- en defensie-investeringen: tot 8 miljard EUR tijdens de huidige periode van de meerjarige financiële vooruitzichten 2021-2027, met een bredere reikwijdte door met name militaire mobiliteit en kritieke infrastructuur als extra gebieden op te nemen. De Europese Investeringsbank erkent de veranderde geopolitieke omstandigheden, die hebben geleid tot een grotere financieringsbehoefte op verschillende gebieden die verband houden met de

⁶ “Commission Implementing Decision of 24.5.2022 on the selection of Military Mobility projects following the 2021 call for proposals for grants under the Connecting Europe Facility — Transport sector pursuant to Implementing Decision C(2021) 5763” (Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 24.5.2022 betreffende de selectie van projecten voor militaire mobiliteit naar aanleiding van de oproep tot het indienen van voorstellen van 2021 voor subsidies in het kader van de Connecting Europe Facility — Vervoerssector op grond van Uitvoeringsbesluit C(2021) 5763) (C(2022) 3261 final).

⁷ “Commission Implementing Decision of 11.4.2023 on the selection of Military Mobility projects following the 2022 call for proposals for grants under the Connecting Europe Facility — Transport sector pursuant to Implementing Decision C(2021) 5763” (Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 11.4.2023 betreffende de selectie van projecten voor militaire mobiliteit naar aanleiding van de oproep tot het indienen van voorstellen van 2022 voor subsidies in het kader van de Connecting Europe Facility — Vervoerssector op grond van Uitvoeringsbesluit C(2021) 5763) (C(2023) 2298 final).

⁸ Verklaring van Granada, Europese Raad, 6 oktober 2023, <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration>

Europese veiligheid en de defensiesector, waaronder de toeleveringsketens. Gezien de aard van dergelijke activa en investeringen zal de volgende stap bestaan uit het identificeren van potentiële projecten. Er zijn al besprekingen gaande met de Europese Commissie over hoe dit gebied kan worden ondersteund.

B. Herziening van de trans-Europese vervoersnetwerken

12. De Commissie heeft op 14 december 2021 haar voorstel tot herziening van de verordening inzake trans-Europese vervoersnetwerken ingediend⁹. Het voorstel bevat twee belangrijke aspecten die de militaire mobiliteit binnen en buiten de EU zouden vergemakkelijken: ten eerste worden verschillende vereisten voor de vervoersinfrastructuur, met name voor het spoor, aangescherpt; en ten tweede weerspiegelen de bijgewerkte kaarten in bepaalde gevallen ook de militaire behoeften. Op 27 juli 2022 heeft de Commissie een gewijzigd voorstel ingediend waarin rekening wordt gehouden met de gewijzigde geopolitieke situatie¹⁰.
13. Voor de herziening van de trans-Europese vervoersnetwerken geldt de gewone wetgevingsprocedure, wat betekent dat de Raad en het Parlement het eens moeten worden over de definitieve tekst van de verordening op basis van het voorstel van de Commissie. De Raad heeft op 5 december 2022 overeenstemming bereikt over de algemene oriëntatie¹¹. Ondertussen heeft het Europees Parlement op 13 april 2023 zijn verslag en onderhandelingsmandaat goedgekeurd¹². Dit bevat een voorstel voor een nieuw artikel 47 bis over militaire mobiliteit. In dat artikel zouden de lidstaten met name worden verplicht om bij de aanleg of verbetering van infrastructuur op het trans-Europese vervoersnetwerk rekening te houden met de militaire mobiliteitsbehoeften¹³. Bovendien zou de Commissie er in het nieuwe artikel toe worden verplicht een studie uit te voeren over grootschalige militaire verplaatsingen op korte termijn¹⁴.
14. Tot nu toe zijn er vier politieke trialogen gehouden door de Raad, het Europees Parlement en de Commissie, met de verwachting dat de onderhandelingen eind 2023 door het Spaanse voorzitterschap van de Raad zouden kunnen worden afgerond en de verordening in het voorjaar van 2024 in werking zou kunnen treden.

C. Militaire eisen

15. Om de normen van het trans-Europese vervoersnetwerk en het militaire vervoersnetwerk van de EU verder op elkaar af te stemmen, heeft de Raad op 23 oktober 2023 de herziene militaire eisen aangenomen, met inbegrip van bijlage II, "Multimodale vervoerscorridors". Het herzieningsproces omvatte ook overleg met de NAVO. De uitgebreide reikwijdte van militaire eisen omvat logistieke

⁹ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk (COM(2021) 812 final).

¹⁰ Gewijzigd voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk, tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1153 en Verordening (EU) nr. 913/2010 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1315/2013 (COM(2022) 384 final).

¹¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15058-2022-INIT/nl/pdf>

¹² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0147_NL.html#_section1

¹³ "1. Bij de aanleg of verbetering van infrastructuur op het trans-Europese vervoersnetwerk beoordelen de lidstaten de noodzaak, relevantie en haalbaarheid om verder te gaan dan de vereisten van hoofdstuk III, met het oog op het accommoderen van het gewicht, de omvang of de schaal van militair vervoer van troepen en materiaal."

¹⁴ "2. Uiterlijk ... [een jaar na de inwerkingtreding van deze verordening] verricht de Commissie een studie om de mogelijkheden voor grootschalige verplaatsingen op korte termijn in de hele Unie vast te stellen, met inbegrip van strategische routes, teneinde het tweeledige gebruik van de infrastructuur van het trans-Europese vervoersnetwerk te verbeteren. De studie moet elementen aanreiken voor de langetermijnplanning van infrastructuur voor tweërlei mobiliteitsdoeleinden. In de loop van die studie raadpleegt de Commissie de lidstaten."

knooppunten, infrastructuur voor de brandstoftoeleveringsketen, lessen die zijn getrokken uit de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne en militaire criteria voor de evaluatie van projectvoorstellen voor infrastructuur voor tweërlei gebruik.

16. In de nieuwe bijlage over de infrastructuur voor de brandstoftoeleveringsketen¹⁵ worden de technische specificaties voor brandstofsyste men, -faciliteiten en -uitrusting beschreven om ervoor te zorgen dat ze grootschalige militaire verplaatsingen op doeltreffende wijze kunnen ondersteunen en tegelijkertijd de interoperabiliteit met strategische partners, zoals de NAVO, kunnen behouden. De bijlage bevat dezelfde eisen als de door de NAVO gebruikte normen, die werden gedeeld met de Militaire Staf van de EU (EUMS)¹⁶. Deze bijlage, die deel gaat uitmaken van de militaire eisen, opent een mogelijkheid voor mogelijke toekomstige medefinanciering van infrastructuurprojecten voor de brandstoftoeleveringsketen voor tweërlei gebruik in het kader van de Connecting Europe Facility, om de lidstaten aan te moedigen te investeren in hun infrastructuur voor de brandstoftoeleveringsketen.

D. Infrastructuurplanning op lange termijn voor op korte termijn geplande grootschalige verplaatsingen van militaire troepen

17. De diensten van de Commissie hebben samen met de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO), waaronder de EUMS, de lidstaten een toelichting verstrekt over de methodologie en het tijdschema van een onderzoek naar de mogelijkheden voor op korte termijn geplande grootschalige verplaatsingen om de brandstofbestendigheid, de infrastructuurplanning op lange termijn en een optimaal gebruik van deze infrastructuur te verbeteren. De werkzaamheden voor de studie zijn begonnen en zouden in het voorjaar van 2024 afgerond moeten zijn. In de eerste stap, die in juli van dit jaar van start is gegaan en momenteel in nauwe samenwerking met de lidstaten wordt uitgevoerd, worden de belangrijkste corridors geïdentificeerd voor op korte termijn geplande grootschalige verplaatsingen van militair personeel en materieel in geval van een conflict of voor militaire oefeningen. De tweede stap is het identificeren van de hiaten in de infrastructuur op de belangrijkste corridors die als prioritair zijn gedefinieerd voor militaire verplaatsingen. In de derde stap moeten acties worden geïdentificeerd om de hiaten te beperken en ervoor te zorgen dat militair personeel en materieel vlot kunnen worden verplaatst. Met het algemene doel om noodzakelijke investeringen waarmee op korte termijn geplande grootschalige militaire verplaatsingen worden bevorderd, beter te prioriteren, ondersteunt de studie de doelstelling om een goed gestructureerd netwerk op te bouwen, inclusief capaciteit om gevaarlijke goederen te vervoeren en op te slaan en brandstof in de juiste hoeveelheden beschikbaar te hebben.
18. Deze werkzaamheden zullen de synergieën tussen het TEN-T-beleid en de militaire mobiliteit van de EU vergroten en tegelijkertijd de schaarse middelen zo efficiënt mogelijk gebruiken. De geïdentificeerde acties om de hiaten te beperken en de militaire mobiliteit te versterken, zullen een belangrijke input vormen voor de toekomstige medefinanciering in het kader van de CEF en voor de nationale investeringsprioriteiten van de lidstaten. De analyse zal ook als basis dienen voor de Europese Investeringsbank om, in nauwe samenwerking met de Commissie, projecten voor tweërlei gebruik met een hoge toegevoegde waarde voor defensie te identificeren.
19. Met de analyse zullen de lidstaten ook in staat zijn hun planning beter te coördineren met andere lidstaten om dezelfde infrastructuurkwaliteit te garanderen op de hele corridor die zich over meerdere lidstaten uitstrekt. Het zal ook leiden tot een betere coördinatie tussen de ministeries van

¹⁵ Zie “Military Requirements for Military Mobility within and beyond the EU” (Militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de EU), ST 10440/23, bijlage XI, bekrachtigd door de Raad van de EU op 23 oktober 2023 (nog niet bekendgemaakt).

¹⁶ Document “NATO Technical Criteria and Standards for Pol Facilities”, AC/4-N(2017)0002 (INV), d.d. 19 januari 2017, gewijzigd op 9 juni 2023.

defensie en die van infrastructuur van de lidstaten. Bovendien zal de analyse bijdragen aan een nauwere samenwerking en synchronisatie tussen de lidstaten bij het investeren in infrastructuur, waardoor een betere connectiviteit wordt bevorderd bij het omgaan met grootschalige militaire verplaatsingen op Europees niveau.

E. Toegang tot het luchtruim en luchtvaartnavigatiediensten (SES en Sesar)

20. Het Europees Defensieagentschap (EDA) en de relevante diensten van de Commissie hebben hun samenwerking voortgezet om de toegang tot het luchtruim en luchtvaartnavigatiediensten voor de civiele en militaire luchtvaart te garanderen in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim (Single European Sky — SES) en het bijbehorende project voor de modernisering van het luchtverkeersbeheer (Sesar). Een gebrek aan interoperabiliteit tussen militaire en civiele systemen kan risico's met zich meebrengen voor het leger wat betreft de toegang tot het luchtruim en het gebruik van luchtvaartnavigatiediensten. In sommige gevallen kan dit ook een uitdaging zijn, met name wanneer het leger diensten verleent aan de civiele gebruikers. De opname van de luchtvaart en het luchtverkeersbeheer in het initiatief voor militaire mobiliteit, zoals opgenomen in de meest recente actualisering van de militaire eisen¹⁷, is een erkenning van hun belang om hiaten in de interoperabiliteit te dichten. Afhankelijk van een toekomstige actualisatie van de uitvoeringsverordening inzake eisen voor tweërlei gebruik¹⁸, zou dit de militaire luchtvaartgemeenschap in de toekomst in staat stellen deel te nemen aan oproepen tot het indienen van voorstellen in het kader van de Connecting Europe Facility voor militaire mobiliteit. Bovendien zal bij het toenemende belang van apparatuur voor tweërlei gebruik rekening moeten worden gehouden met de rol van het Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA) als civiele certificerende autoriteit.

III — REGELGEVENDE STEUNMAATREGELEN

A. Vergunningen voor grensoverschrijdende verplaatsingen

21. Met het EDA-programma inzake de optimalisering van vergunningsprocedures voor grensoverschrijdende verplaatsingen worden procedures geharmoniseerd en vereenvoudigd en worden oplossingen ontwikkeld binnen het grondgebied, het luchtruim en de binnenwateren van de bijdragende lidstaten. Op 12 september 2023 werd Denemarken de meest recente ondertekenaar van de twee technische regelingen: een voor verplaatsingen over land en een voor verplaatsingen door de lucht. De technische regelingen voor verplaatsingen over land en voor verplaatsingen door de lucht zijn nu dus ondertekend door 25 bijdragende lidstaten, waaronder Noorwegen. Momenteel ontwikkelen de bijdragende lidstaten, met steun van het EDA, een technische regeling voor verplaatsingen over zee, waarbij de ondertekeningsprocedure naar verwachting begin 2024 van start zal gaan.
22. Ter ondersteuning van de uitvoering van de ondertekende technische regelingen heeft het EDA een matrix voor de monitoring van de uitvoering ontwikkeld, waarmee de voortgang van de uitvoering van de verschillende activiteiten in het kader van de regelingen kan worden gemonitord. Bovendien zal een netwerk van nationale contactpunten voor militaire mobiliteit waardevolle feedback van de lidstaten opleveren met het oog op toekomstige wijzigingen. Het EDA zal met de EU-lidstaten samenwerken om een theoretische simulatieoefening of workshop te organiseren die de volledige uitvoering van de technische regelingen zal vergemakkelijken en ook het sjabloon zal testen dat is

¹⁷ Herziene bijlage II bij de militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de EU (ST 11373/19) van 27 maart 2023.

¹⁸ Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie van 10 augustus 2021 tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën infrastructuur voor tweërlei gebruik overeenkomstig Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad (C/2021/5859, PB L 288 van 11.8.2021, blz. 37).

ontwikkeld voor de jaarlijkse toestemming voor de technische regelingen voor verplaatsingen over land.

23. Om de mogelijkheden van het samenbrengen van de PESCO-projecten “Militaire mobiliteit” en “Netwerk van logistieke knooppunten” te onderzoeken, heeft het EDA op 5 juli 2023 een eerste vergadering met de coördinerende lidstaten georganiseerd. Op basis van de resultaten zal het EDA samen met de deelnemende lidstaten de mogelijkheden verder onderzoeken. Verder is voor de projecten overeengekomen om te zorgen voor wederzijdse deelname aan hun bijeenkomsten om synergie en coördinatie te bevorderen.

B. Digitalisering van logistieke processen

24. Het jaarlijkse werkprogramma voor 2021 van het Europees Defensiefonds bevatte een voorstel voor de ontwikkeling van een digitaal systeem voor de snelle en veilige uitwisseling van informatie over militaire mobiliteit (hierna: “SDMMS”). De Commissie heeft de winnende bidder op 21 juli 2022 bekendgemaakt: het gaat om een consortium onder leiding van Estland, bestaande uit ondernemingen uit negen lidstaten¹⁹ plus Noorwegen, dat een financiering van meer dan 9 miljoen EUR zal ontvangen voor de ontwikkeling van het digitale systeem. De subsidieovereenkomst is eind december 2022 ondertekend en in januari 2023 vond de startbijeenkomst plaats. Het project loopt in totaal dertig maanden; het digitale systeem voor de veilige en snelle uitwisseling van informatie over militaire mobiliteit zou dus medio 2025 beschikbaar moeten zijn. Dit digitale systeem zal een directe en veilige uitwisseling van informatie mogelijk maken tussen de deelnemende regeringen die een militaire verplaatsing aanvragen en goedkeuren.
25. Tijdens het eerste jaar heeft het SDMMS-project zich vooral gericht op het opzetten van een werkstructuur en op de volledige integratie van alle belanghebbenden in het project. Tegen het einde van het eerste projectjaar is het de bedoeling om overeenstemming te bereiken over alle functionele en niet-functionele eisen om de gedetailleerde doelen en plannen voor de uitvoeringsfase van het project vast te stellen. Daarnaast zullen de operationele voordelen en het kostenplan worden ontwikkeld om de waarde van de veranderingen die in het systeem worden aangebracht, beter te kunnen beoordelen. Dit alles vormt de belangrijke basis voor de komende ontwikkeling van het hele systeem.

C. Douane

26. Samen met de Commissie en de bijdragende lidstaten werkt het EDA aan de herziening van de beoordeling van de behoeften, baten en risico's voor de ontwikkeling van een militair douanesysteem, dat de basis zal vormen voor alle verdere inspanningen. Tegelijkertijd verwacht de Commissie de eerste tastbare resultaten van het SDMMS-project voordat zij begint met de voorbereiding van wijzigingen in de douanewetgeving van de EU. De wijzigingen zullen ervoor zorgen dat er een wettelijk kader is voor het gebruik van het systeem door de lidstaten en dat het systeem is afgestemd op de douaneprocedures zoals vastgelegd in de douanewetgeving van de EU.

D. Verbeterde logistiek

27. Met het oog op de ontwikkeling van een concept voor een EU-breed logistiek IT-netwerk om de uitwisseling van logistieke gegevens tussen verschillende deelnemers mogelijk te maken, heeft het

¹⁹ Litouwen, Duitsland, Estland, Bulgarije, Polen, Luxemburg, Roemenië, Tsjechië en Letland.

EDA in de eerste helft van 2023 de bevindingen van een studie gepresenteerd waarbij nationale logistieke IT-systemen en ERP-software (Enterprise Resource Planning) in kaart werden gebracht, inclusief nationale traceer- en volgmogelijkheden (Track & Trace) en andere IT-toepassingen zoals logistieke diensten voor operationele gebieden (Logistics Functional Area Services — LOGFAS) van de NAVO. De bevindingen van de studie zullen dienen als basis voor een tweede studie met als doel een concept op te stellen voor het opzetten van een gefedereerd logistiek communicatienetwerk.

28. Met betrekking tot het gebruik van additieve productie — beter bekend als 3D-printen in de context van militaire logistiek — heeft het onlangs opgezette categorie B-project van het EDA “Additieve productie voor logistieke ondersteuning” als doel om gemeenschappelijke normen uit te werken en vast te leggen om de interoperabiliteit te verbeteren. Ter ondersteuning van deze activiteiten heeft het EDA verschillende studies uitgevoerd die in de loop van 2023 zijn gepresenteerd. In dit verband heeft een van die studies geleid tot een juridische leidraad voor de strijdkrachten om oplossingen op het gebied van additieve productie in verschillende militaire scenario’s te gebruiken.

IV — WEERBAARHEID EN PARAATHEID

A. Strategische transportvermogens

29. In overeenstemming met het strategisch kompas²⁰ zijn de EU-lidstaten overeengekomen om de samenwerking en coördinatie in het luchtruim te versterken door de mogelijkheden te ontwikkelen om gezamenlijk luchtveiligheidsoperaties uit te voeren, waaronder luchtsteun, reddings- en evacuatie taken, surveillance en rampenbestrijding. Om het gecoördineerde gebruik van militaire luchtmiddelen ter ondersteuning van GVDB-missies en -operaties te vergemakkelijken, zijn de EU-lidstaten ook van plan de samenwerking en het partnerschap tussen EU- en multilaterale structuren en initiatieven in het luchtruim, zoals het Europees luchttransportcommando (EATC), te versterken. In dit verband hebben de EUMS en de deelnemende landen van het EATC²¹ op 28 juni 2023 een technische regeling ondertekend. In deze technische regeling worden de procedures gestandaardiseerd om de toegang van de EUMS tot de luchtvervoerdiensten van het EATC te vergemakkelijken ten behoeve van militaire GVDB-missies en -operaties van de EU voor strategische luchtvaartmedische evacuatie en luchtvervoer. In noodgevallen kunnen andere EU-actoren, zoals het civiel plannings- en uitvoeringsvermogen voor civiele GVDB-missies en het crisisresponscentrum in geval van een consulaire crisis, ook gebruikmaken van deze procedures. De zeven EATC-landen hebben op vrijwillige basis kosteloos equivalente vlieguren (Equivalent Flying Hours — EFH) ter beschikking gesteld aan de EUMS om deze procedures gedurende één jaar te testen.

De samenwerking tussen de EUMS en het EATC zal dienen als een eerste stap voor een verdergaande samenwerking tussen de twee entiteiten. Bovendien kan deze technische regeling als rolmodel dienen voor andere projecten en initiatieven, zoals het faciliteren van de inzet van de snel inzetbare EU-capaciteit²².

30. In het kader van het EDA is verder gewerkt aan de ontwikkeling van de noodzakelijke zee- en luchtvervoers-/luchtbrugcapaciteit, in overeenstemming met het verslag uit 2020 over de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie en in samenwerking met relevante PESCO-projecten. In het kader van het project voor toekomstige tactische vracht van gemiddelde grootte

²⁰ Strategisch kompas voor veiligheid en defensie — Voor een Europese Unie die haar burgers, waarden en belangen beschermt en bijdraagt aan de internationale vrede en veiligheid, ST 7371/22, van 21 maart 2022.

²¹ BE, DE, ES, FR, IT, LU en NL.

²² De EU is bezig met de ontwikkeling van de snel inzetbare EU-capaciteit, bestaande uit maximaal 5 000 strijdkrachten. Deze snel inzetbare EU-capaciteit zal een robuust, flexibel en schaalbaar militair instrument zijn dat wordt toegevoegd aan het brede crisisbeheersingsinstrumentarium van de EU.

(Future Mid-size Tactical Cargo) wordt een richtsnoer voor industriële ontwikkeling ontwikkeld, en wordt een studie uitgevoerd die zal worden gefinancierd in het kader van het werkprogramma van het Europees Defensiefonds voor 2022. In het kader van het project voor strategisch luchttransport voor bovenmaatse vracht (Strategic Air Transport for Outsized Cargo) worden de gemeenschappelijke eisen op hoog niveau ontwikkeld, terwijl de oproep voor een studie op dit gebied in het kader van het werkprogramma van het Europees Defensiefonds voor 2023 openstaat voor projectvoorstellen. Het project voor de middelgrote helikopter van de volgende generatie (Next Generation Medium Helicopter) is in juni 2023 van start gegaan en hiervoor wordt momenteel de input verzameld van de lidstaten voor hun toekomstplannen voor helikopters, zowel wat betreft het upgraden van de bestaande vloot als het ontwikkelen van nieuwe platforms.

31. Wat de militaire behoefte aan gespecialiseerd spoorwegvervoer betreft, heeft een samenwerking tussen de EU-lidstaten, de Commissie en het EDA geleid tot de opname van bepalingen in het voorstel voor een verordening inzake het gebruik van spoorweginfrastructuurcapaciteit²³ die het mogelijk maken om onder bepaalde voorwaarden prioriteit te geven aan militaire verplaatsingen. Daarnaast zal het EDA binnenkort een onderzoek starten naar de spoorwegcapaciteit van de EU om een overzicht te geven van de bestaande capaciteit van nationale en commerciële spoorwegactiva die door het leger worden gebruikt, met als doel om mogelijke eisen te definiëren voor gespecialiseerde spoorvervoermiddelen en spoorweginfrastructuur voor militair gebruik.

B. Bescherming tegen veiligheidsrisico's

32. Op verzoek van de Raad²⁴ ontwikkelen de Commissie, de Groep voor samenwerking op het gebied van netwerk- en informatiesystemen (NIS) en de EDEO risicoscenario's voor cyberbeveiliging. In eerste instantie ligt de nadruk op de telecommunicatie- en elektriciteitssector. Andere kritieke sectoren, zoals vervoer, zullen echter in toekomstige edities van deze activiteiten worden beoordeeld. Een weerbaar en robuust netwerk voor het delen van gegevens met een hoog niveau van cyberbeveiliging is nodig om een doeltreffende uitwisseling van digitale gegevens tussen relevante civiele en militaire belanghebbenden en exploitanten te ondersteunen. Een dergelijk netwerk zou gebruik kunnen maken van EU-infrastructuur zoals het programma van de Unie voor beveiligde connectiviteit (IRIS²).
33. In januari 2023 werd de richtlijn betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten²⁵ (CER) van kracht. Hoewel defensie buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn valt, zal zij de fysieke weerbaarheid verbeteren van entiteiten die kritieke infrastructuur beheren in elf sectoren, waaronder vervoer over de weg, per spoor, door de lucht en over zee. Daarom draagt de richtlijn bij aan de waarborging van de verlening van essentiële diensten in de vervoerssector die ook nodig zijn voor militaire mobiliteit. Een belangrijke pijler van het nieuwe CER-kader is de Groep voor de weerbaarheid van kritieke entiteiten, waarin deskundigen van de lidstaten en diensten van de Commissie onder andere bedreigingen voor kritieke infrastructuur bespreken. In reactie op de verhoogde dreiging van sabotage in verband met de Russische oorlog tegen Oekraïne heeft de Raad in december 2022 bovendien een aanbeveling aangenomen over een gecoördineerde aanpak ter versterking van de weerbaarheid van kritieke infrastructuur²⁶. De vervoerssector is aangewezen als een van de vier kernsectoren waarop de aanbeveling betrekking heeft.

²³ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het gebruik van spoorweginfrastructuurcapaciteit in de gemeenschappelijke Europese spoorwegruimte, tot wijziging van Richtlijn 2012/34/EU en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 913/2010 (COM(2023) 443 final).

²⁴ Conclusies van de Raad over de ontwikkeling van de cyberstrategie van de Europese Unie, ST09364/22, van 23 mei 2022.

²⁵ Richtlijn (EU) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten.

²⁶ Aanbeveling van de Raad van 8 december 2022 betreffende een Uniebrede gecoördineerde aanpak om de weerbaarheid van kritieke infrastructuur te versterken.

34. In juni 2023 hebben het EDA en de betrokken diensten van de Commissie de resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering voor defensiegerelateerde kritieke energie-infrastructuur²⁷, waaronder vervoer. In het kader van het overlegforum voor duurzame energie in de defensie- en veiligheidssector is verder onderzocht hoe het gebruik van hernieuwbare energiebronnen in het vervoer kan worden verhoogd, bijvoorbeeld door de militaire eisen te analyseren met betrekking tot op waterstof gebaseerde oplossingen voor zware militaire logistieke voertuigen en infrastructuur. Bovendien hebben het EDA en de betrokken diensten van de Commissie in mei 2023 een simulatieoefening georganiseerd om het effect te beoordelen van de klimaatverandering en de transitie naar groene energie op de weerbaarheid en energiezekerheid van de kritieke energie-infrastructuur op defensiegebied, waaronder de militaire vervoersinfrastructuur en -capaciteiten van de lidstaten.
35. Het EDA heeft voortdurend de noodzaak benadrukt van een weerbaar en robuust netwerk voor het delen van gegevens met een hoog niveau van cyberbeveiliging dat een doeltreffende uitwisseling van digitale gegevens tussen relevante civiele en militaire belanghebbenden en exploitanten ondersteunt.
36. In overeenstemming met de gezamenlijke mededeling over een nieuwe visie op het verband tussen klimaat en veiligheid, die in juni 2023 is vastgesteld²⁸, zullen de EDEO, de diensten van de Commissie en het EDA manieren analyseren om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen in militair vervoer te verminderen door de invoering van hernieuwbare energiebronnen en aanverwante technologieën te bevorderen.

V — PARTNERSCHAPPEN

A. EU-NAVO

37. In de derde gezamenlijke verklaring EU-NAVO, die op 10 januari 2023 in Brussel is ondertekend²⁹, worden de resultaten erkend die de EU en de NAVO hebben bereikt op het gebied van militaire mobiliteit. De gestructureerde dialoog tussen de EU en de NAVO blijft regelmatig bijeenkomen om alle relevante personeelsleden van de twee organisaties samen te brengen. Deze dialoog is een effectief kader gebleken om het nieuwe EU-actieplan te presenteren en relevante gebieden voor verdere samenwerking te bespreken, met het oog op coherentie en wederzijdse versterking. Er hebben diepgaande uitwisselingen op deskundigenniveau plaatsgevonden, waarbij de nadruk lag op cyberweerbaarheid en vervoersinfrastructuur, zodat beide partijen een beter inzicht konden krijgen in hun respectieve prioriteiten. Verder hebben vertegenwoordigers van de NAVO deelgenomen aan het eerste jaarlijkse evenement over militaire mobiliteit in juni 2023 en neemt het Joint Support Enablement Command van de NAVO op informele basis deel aan relevante bijeenkomsten van het PESCO-project “Militaire mobiliteit”.
38. De deelname van NAVO-bondgenoten die geen EU-lidstaten zijn aan relevante PESCO-projecten blijft toegevoegde waarde bieden, ook vanuit trans-Atlantisch en EU-NAVO-perspectief. Naast de Verenigde Staten, Canada en Noorwegen heeft de Raad in november 2022 toestemming gegeven voor de uitnodiging van het Verenigd Koninkrijk om deel te nemen aan het PESCO-project “Militaire mobiliteit”. De sluiting van de administratieve regeling met het project bevindt zich in de eindfase. Verder is de Raad in maart 2023 overeengekomen om Canada uit te nodigen om zich

²⁷ <https://eda.europa.eu/publications-and-data/impacts-of-climate-change-on-defence-related-critical-energy-infrastructure>

²⁸ Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad — Een nieuwe visie op het verband tussen klimaat en veiligheid: Aanpak van de gevolgen van klimaatverandering en aantasting van het milieu voor vrede, veiligheid en defensie (JOIN(2023) 19 final).

²⁹ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>

aan te sluiten bij het PESCO-project “Netwerk van logistieke knooppunten”. Ook aan het akkoord over de administratieve regeling voor de deelname van Canada wordt de laatste hand gelegd. Vertegenwoordigers van deze partners zijn al uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de respectieve projecten, in afwachting van de afronding van de juridische regelingen.

39. In januari 2023 hebben de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de NAVO de oprichting aangekondigd van een speciale NAVO-EU-taskforce voor de weerbaarheid van kritieke infrastructuur. De EU-NAVO-taskforce voor de weerbaarheid van kritieke infrastructuur heeft op 29 juni 2023 een beoordelingsverslag gepresenteerd waarin de huidige veiligheidsproblemen in kaart worden gebracht en aanbevelingen worden gedaan om de weerbaarheid van kritieke infrastructuur te versterken. In het verslag is vervoer opgenomen als een van de vier kernsectoren (naast energie, digitaal en ruimtevaart) waar de samenwerking moet worden versterkt en wordt verwezen naar de gestructureerde dialoog over militaire mobiliteit. Er wordt specifiek aanbevolen om nauwer samen te werken op het gebied van vervoersinfrastructuur zodat militaire transporten, ondanks hun gewicht, omvang of schaal, mogelijk worden gemaakt.

B. Uitreiken naar andere partners

40. Als onderdeel van de herziening van de trans-Europese vervoersnetwerken, waarnaar hierboven wordt verwezen, worden in het gewijzigde voorstel de Europese vervoerscorridors (in de huidige verordening corridors van het kernnetwerk genoemd) uitgebreid tot Oekraïne en Moldavië. De uitbreiding van de corridors bouwt voort op andere inspanningen van de Unie om de vervoersverbindingen van deze landen met de EU te versterken, zoals het initiatief inzake solidariteitscorridors dat de Commissie in mei 2022 lanceerde om Oekraïne te helpen zijn handelsroutes open te houden na de Russische blokkade van de Oekraïense havens.

VI — CONCLUSIES EN VOLGENDE STAPPEN

41. Een jaar na de lancering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 zijn er relevante acties gestart op de vier belangrijkste prioriteitsgebieden, die aantonen dat er nog steeds vooruitgang wordt geboekt en waaruit het gedeelde gevoel van urgentie in het licht van de verslechterende veiligheidscontext blijkt. Om het gemeenschappelijke doel van een goed functionerend netwerk voor militaire mobiliteit te bereiken, worden alle relevante belanghebbenden uitgenodigd om hun respectieve acties voort te zetten als onderdeel van een gecoördineerde overheidsbrede aanpak. Een geactualiseerde en versterkte toezegging met betrekking tot militaire mobiliteit van de lidstaten, indien de Raad daartoe besluit, zou verder bijdragen tot dit doel, voortbouwend op het werk van relevante PESCO-projecten binnen het bredere toepassingsgebied van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0.
42. Het volgende voortgangsverslag zal eind november 2024 door de hoge vertegenwoordiger en de Commissie worden gepresenteerd.